

ΤΥΠΟΙ ΚΑΙ ΣΙΛΟΥΕΤΕΣ

[Ἐντυπώσεις ἐκ τῆς περιοδείας μου]

ΤΑΧΥΣ, ξανθός, ὑψηλός, κατακόκκινος ὡς κοκκινογούλιον, σαράντα πέντε περίπου ἐτῶν, ἄγαμος, ἐνδεδυμένος κατὰ μίαν μόδαν ἄγνωστον εἰς τὰ φιγουρίνια, κάπως παλαιάν ἢ μᾶλλον «γυρισμένην ἢ ἀνάποδην μόδαν» — διότι ἀνεκάλυφα τὰ κουμπιά τοῦ βούχου του νὰ ἀναπαύονται εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος, ἀφοῦ, τίς οἶδε ἐπὶ πόσα χρόνια, ἔδρασαν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ· με λαιμοδέτην ἀμετάβλητον, αἰωνίως λευκόν, με ὑποδήματα ἀντικαθιστῶντα τὰς ἀποθήκας τοῦ παρακρατήματος. Ἐξυπνος ἀρκετὰ, εὐχάριστος, με γνώσεις ἐγκυκλοπαιδικὰς πολλὰς, εὐπροσήγορος καὶ εὐγενὴς πάντοτε, ἐκτὸς τῶν ὥρῶν τοῦ φαγητοῦ. Εἶνε ὀλίγον μουσικός, ὀλίγον δημοσιογράφος, ὀλίγον τοῦ σαλονιοῦ, ὀλίγον ἔμπορος, ὀλίγον ἀπ' ὄλα καὶ πολὺ... φαγάς. Ἐργάζεται σχεδὸν μετὰ προθυμίας εἰς ὄλα τὰ ἐρασιτεχνικά του αὐτὰ ἐπαγγέλματα — παρὰ τὸ πολὺ πάχος του — ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου καταβάλλει ὄλας του τὰς δυνάμεις τὰς σωματικὰς, πνευματικὰς καὶ ψυχικὰς, εἶναι εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ φαγητοῦ. Μόνον ἐκεῖ εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς πραγματικῆς ζωῆς, τοῦ θάρρους, ἐνὸς μεγάλου καὶ ἐξαιρετικοῦ προορισμοῦ, διὰ τὸν ὅποιον εἶναι εὐτυχὴς διότι... ἐγεννήθη.

Τρώγει, τρώγει, καὶ σκέπτεται νὰ φάγῃ εἰς ὅλον τὸν ἐπίλοιπον βίον του. Νὰ φάγῃ δηλ. καλὰ, νὰ ἀπολαύσῃ τρώγων, νὰ αἰσθανθῇ τῆς ὀμορφίης τῆς ζωῆς μέσα στὸ γεμισμένο πιάτο, ἀπὸ τὸ ὅποιον νὰ ξεχειλίσουν ἢ ἐκλεκτὲς καὶ πηχτὲς σάλτσες. Μέσα εἰς τὸ πιάτο ἐκεῖνο μελετᾷ τὴν φιλοσοφίαν τῆς ζωῆς. «Νὰ ζῆ κανεὶς ἢ νὰ μὴ ζῆ» ἢ μᾶλλον νὰ τρώγῃ διὰ νὰ ζῆ ἢ νὰ ζῆ διὰ νὰ τρώγῃ; Καὶ ἐπειδὴ ἀποκλίνει ὑπὲρ τοῦ δευτέρου, ἀπελπίζεται διὰ τὴν ἀθανασίαν, ἢ ὅποια ἀφεύκτως δὲν θὰ παραθέτῃ ἐδέσματα. Θὰ ἐξεβαφτίζετο δὲ ἴσως ἀμέσως εἰς Τοῦρκον, ἂν ἠδύνατο νὰ βεβαιωθῇ ὅτι θὰ εὕρισκετο μετὰ θάνατον «εἰς τοῦ Τζινέτ τοὺς πρόποδας τοῦ πιλαφένιου ὄρους».

Τὸν ἐγνώρισα *νηφάλιον*, τὸν ἐγνώρισα καὶ φαγωμένον. Χωρὶς νὰ πίνῃ, μεθᾶ ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ φαγητοῦ, μετὰ τὸ ὁποῖον παραλύει δλόκληρος. Οὔτε ἐμιλεῖ, οὔτε σκέπτεται, οὔτε κινεῖται. Παρουσιάζει τὴν εἰκόνα τῆς νιρβάνας, τῆς ἀπολύτου ἡρεμίας, πλήρη. Ὁ πρὶν ἐνδιαφερόμενος, ὁ συζητητής, ὁ πρόθυμος νὰ σᾶς περιποιηθῇ, νὰ τρέξῃ — ὑπερβολῇ — νὰ φάῃ τὸν κόσμον γιὰ νὰ σᾶς εὐχαριστήσῃ, μετὰ τὰ φρούτα εἶναι ἓνα πτώμα ἀνθρώπινον σωματικῶς, ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς. Δὲν τὸν συγκινεῖ τίποτε, δὲν ἐνοχλεῖται ἀπὸ τίποτε. Ἄμα μὸς τὸν παρουσίασαν — δὲν ἐγνώριζα ἀκόμη ἐὰν εἶχε καὶ ἄλλα προσόντα, τὰ ὁποῖα νὰ τοῦ παρέχουν ἐλαφρυντικά εἰς τὸν προορισμὸν του — μὸς ἐφάνη κοινός, πολὺ κοινός. Τοιοῦτος, ὥστε νὰ μὴ τὸν προσέξω κἂν. Ἄλλ' ὅταν εἰς μίαν συζήτησιν μουσικὴν ἤκουσα τὴν ταξινόμησιν καὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν διαφορῶν μουσουργῶν εἰς τὴν ἀντίληψίν του, ἤρχισα νὰ ἐνδιαφέρωμαι.

— Νὰ σᾶς πῶ, ἔλεγε· δὲν μπορεῖτε ἀποφθεγματικῶς νὰ προσδιορίσετε τὸν Α ἢ τὸν Β συνθέτην καὶ νὰ ταχθῆτε ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου, διότι ὅλοι ἔχουν κάποιον *charme*, καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ μικροί, ἔξοχοι καὶ μὴ. Ἐνα Βαλτσερτράουμ εἶναι τὸ ὀρεκτικόν, πρὸ τοῦ φαγητοῦ, μιὰ μαστίχα ἄς ποῦμε ἢ οὔζο. Μιὰ Καβαλλερία ἢ Μποέμ εἶνε ὄρ - νι" - ἔθρ, χαβιάρι, σαρδέλες τοῦ κουτιοῦ, κτλ. Ἐνας Φάουστ ἠμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ κάλλιστα ὡς σοῦπα αὐγολέμονο. Τὸ ψάρι μαγιονέζα ἀντικαθίσταται διὰ μιᾶς Ἀφρικάνας. Λαχανικὰ ἔχετε τὸ Φρα - ντιάβολο, ἢ ἓνα ντουέττο τοῦ Verdi. Διὰ τὰ κρέατα, σᾶς μένουσιν ἢ Τριλογία τοῦ Βάγνερ, κανένα Ὁρατόριο τοῦ Χέντελ, ἢ ἑβδόμη συμφωνία τοῦ Μπετόβεν ἢ ἢ Ἡλέκτρα τοῦ Στράουζ. Κρέατα ἐνωθῶ βωδινά, διότι ἄσπρα κρέατα καὶ πουλερικὰ εἶναι τὰ κουαρτέτα τοῦ Σούμπερτ, κανένα κουίντέττο τοῦ Σοῦμαν καὶ ἂν τύχῃ εἰς τὰ πουλερικά καμμιά κόττα παληά, ἔχετε τὸ κουαρτέττο τοῦ Γκριγ... Τώρα διὰ γλυκύσματα παίρνετε κἄτι ὄμορφες βρωμάντζες, Ἰταλικές καὶ Γαλλικές, διὰ δὲ τὸ φρούτο σᾶς κάποιον σόλο βιολιοῦ ἢ βιολοντσέλλου. Ποιὸς ἀπὸ σᾶς παρακαλῶ δὲν θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἔφαγε καλὰ; Εἰμπορεῖτε νὰ πῆτε ὅτι τὸ ψάρι ἦτο κατώτερον ἀπὸ τὰ λαχανικὰ ἢ τὴ σοῦπα; Ἔτσι κρίνω τὴν καλλιτεχνίαν ἐν γένει ἐγώ! Ἀποκλειστικότητος καὶ προτιμήσεις δὲν ἔχω. Βέβαια, ἓνα μανδολίνο δὲν εἶνε βιολί, ἀλλὰ σὲ μία πείνα ἔξαφνα καλὸ εἶναι κ' αὐτό. Ἄρκει ἢ ποιότης νὰ εἶναι καλή.

Τὴν ἰδίαν σχεδὸν ἀντίληψιν ἔχει καὶ διὰ τὴν φιλολογίαν. Τὸ διήγημα δι' αὐτὸν εἶναι *βολ - οβάν*. Τὸ δράμα — πασιτίσο μακαρόνια. Μία τραγωδία κλασικὴ εἶναι ἢ σκορδαλιά ἢ σουπιές γιαχνί. Ὅσα δὲ διὰ τὰ ποιήματα, τὰ θεωρεῖ ὡς γαρνιτούρα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κἄποτε ἀφίνει καὶ κανεὶς στὸ πιάτο του. Παγωτό, ἔχει μερικὰ ὁμοιομορφιστικὰ χρονογραφήματα! Ἴσως τὰ δικά του.

Εἶναι περίεργον πῶς αἰσθάνεται καὶ πῶς ἀντιλαμβάνεται αὐτὸς ὁ Τύπος. Τὰ πάντα διὰ τὸν στόμαχον. Ἐκεῖ συγκεντρώνονται ὅλαι αἱ ἐντυπώσεις καὶ ἐκεῖ κρίνονται. Μόνον διὰ τῆς γεύσεως ἀκούει, βλέπει, ἀπτεται, ὁσφραίνεται· εἶναι αὐτὴ ὁ διοχετευτικὸς σωλὴν τῆς

αίσθητικότητός του. Και ἔχει τοιαύτην και εἰς μεγάλον μάλιστα βαθμὸν κάποτε, πρὸ τοῦ φαγητοῦ, ἐννοεῖται. Διότι ἔπειτα παύει νὰ ἐργάζεται ἢ γεῦσις και μαζί της ἢ ἀντίληψις, ὁ νοῦς, ἢ ζωή.

Εἶνε καλοφαγᾶς και πολυφαγᾶς. Τρώγει μετὰ προσοχῆς, μετὰ ἀφοσιώσεως, μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας. Νομίζει ὁ συνδαιτυμῶν του, ὅτι καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος ὄντως ἀκροᾶται τοῦ «*Ματοῖς πασιὼν*» τοῦ Μπάλ. Αὐτὴ ἦτο ἡ φράσις τοῦ ἰδίου, ὅταν εἰς κάποιον γεῦμα οἰκογενειακὸν συνέπεσε νὰ ἦμεθα και οἱ δύο προσκεκλημένοι. Δὲν ὀμιλεῖ, ὅταν τρώγῃ οὔτε ἀπαντᾷ εἰς ἐρωτήσεις, ἔστω και ἂν γίνωνται ἀπὸ Κυρίας. Ἐπιφυλάσσεται, ὅπως λέγει, νὰ ἀπαντήσῃ «κατόπιν». Ἀλλὰ ὅλα τὰ «κατόπιν» πνίγει ἢ νάρκη τοῦ φαγητοῦ και ἔτσι ἢ ἀπάντησις ἀναβάλλεται ἐπ' ἀπειρον. Ὅταν τὴν ἡμέραν μιᾶς συναυλίας ἐνὸς τενόρου με ἠρώτησε πότε ἀρχίζει και τοῦ ἀπήντησα εἰς τὰς 9^{1/2} μ.μ. «Κρίμα, εἶπε, θὰ ἔχω δειπνήσει». Τότε ἠναγκάσθην νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ δειπνήσωμεν μαζί μετὰ τὴν συναυλίαν, διότι ἤθελα ἀνυπερθέτως νὰ ἀκοῶσω τὴν γυνῶμην του. Και τί νομίζετε μετὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς αἰθούσης μοῦ εἶπε;

«Ἡ φωνὴ αὐτοῦ τοῦ καλλιτέχνου εἶναι τὸ τελειότερο μέλι ποῦ ἔχω ποτὲ δοκιμάσει. Μ' αὐτὸ μπορεῖτε νὰ φτειάσετε τὰ ἐξοχώτερα γλυκά. Τὸ *Sogno* τῆς *Manon* εἶναι μελομακάρουνα με λάδι τῆς *Λούκας*». Μία ἀδιάκριτος περιέργεια ἐν τούτοις μοῦ ἐγεννήθη, νὰ μάθω ἐὰν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἠγάπησε ποτὲ και πῶς. Ἠρώτησα ἕνα φίλον του και γνωριστόν μου, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν περιέργειάν μου. Ἡ περιέργεια ὁμως εἶναι περιέργεια και δὴ ἡ γυναικεία. Τὸν ἠρώτησα λοιπόν.

— Ἦλθε στιγμὴ ποῦ ἐρωτεύθηκα κάποια, μοῦ ἀπαντᾷ με τὸ ἀφελέστερον ὕφος — και τὸ ἐνόησα τότε, ὅταν τὴν συναντοῦσα και τὴν ἔτροφα με τὰ μάτια μου. Κάθε βλέμμα της ἦτο γιὰ με τροφὴ ἐξαιρετικὴ. Ἐχόρταινα, σὰς βεβαιῶ, ὁσάκις μοῦ μιλοῦσε. Ἡ συντροφία αὐτῆς τῆς γυναικὸς ἦτο γιὰ με πανδαισία! Κατόπιν ὁμως, δὲν ξέρω πῶς, τὰ πράγματα ἐγιναν σαλάτα και μίαν ὥραιαν πρῶταν μοῦ παρήγγειλεν ὅτι «αὐτὴ θὰ μοῦ μαγερέψῃ ὅ,τι μοῦ χρειάζεται». Τῆς ἀπήντησα τότε κ' ἐγὼ ἀπλούστατα «νὰ μοῦ μαγερέψῃ κρέας με κολοκύθια . . . στὸ πατερό», και αὐτὴ ἀντ' αὐτοῦ μοῦ ἔστειλε μιὰ . . . χυλόπητα. Και ἔτσι ἔληξεν αὐτὸς ὁ ἔρωσ, τὸν ὁποῖον ἡ καλὴ μου ἐσυνείθιζε νὰ ἀποκαλῆ *ἀχόρταγον*. Θὰ εἶχε φαίνεται ὁ ἔρωσ μου *ταιριάν*.

Εἶναι ἀδύνατον οἱ ἀναγνώσταί μου νὰ λάβουν ἀκριβῆ ἰδέαν τοῦ ἐξαιρετικοῦ τούτου φαγᾶ - τύπου, ἐὰν δὲν τὸν πλησιάσουν και δὲν συμφάγουν μετ' αὐτοῦ.

Τύπος ἐκπλήσεων και συναρπάζων. Τύπος, τὸν ὁποῖον δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ λησμονήσῃ εὐκόλως.

Θὰ μοῦ μείνῃ δὲ ἀλησμόνητος πρὸ παντὸς ἡ παρατήρησίς του, ὅτι μετὰ τὴν ἰδικὴν μου συναυλίαν εἰς τὴν *Φλόρα Μιράμπελις*, ὁ πιανίστας μοῦ ἔφαγε μερικὲς νότες. Ἦτο τοιαύτη ἡ λύπη του, ὡς ἐὰν ἦσαν μπουκιὲς ἀπὸ τὸ πιάτο του, τῆς ὁποῖες ἐκλεβεν ὁ πιανίστας.

— Θὰ σκάσω ἀπὸ τὸ κακό μου, μοῦ ἔλεγε καμμιὰ φορὰ ἀκούων
τὰ φάλτσα τῶν ἐκτελεστῶν.

Ἄλλὰ δὲν θὰ σκάσῃ βέβαια ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας, διότι, ἂν ποτὲ
τὸ πάθη αὐτό, θὰ σκάσῃ... ἀπὸ πολυφαγίας!

[Ἀθήναι, Μάιος τοῦ 1911]

ΡΕΒΕΚΚΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑΝ ΔΙΑΘΗΚΗΝ

Τ Α Γ Ε Ν Ε Ι Α

ἌΕΓ· ἡ γραφή ὡς ἀπ' τὸν αἰθέρα
μὲ τ' ἄσπρα γένεια στήν καλὴ μορφὴ του,
μὲ χῶμα ἔπλασ' ὁ Θεὸς μιὰ μέρα
εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἴδική του.

Τοῦ ἔδωσε καὶ κῆπο τοῦ ἀνθρώπου,
Μὰ ἁμάρτησε· καὶ τότε, στήν ὀργή του
τὸν ἔδιωξε, καὶ λέει: μὲ τοῦ προσώπου
τὸν ἴδρωτα νὰ βγάξῃ τὸ ψωμί του.

Μὰ ἀφοῦ ἡ τρίχες ἀπὸ ἰκάποια μέρη
νὰ διώχνουν χρησιμεύουν τὸν ἴδρωτα,
τότε ὁ Θεός, μὲ τὸ ἴδιο του τὸ χέρι,
θὰ τοῦβαλε τὰ γένεια πρῶτα-πρῶτα.

Ἄλλά, χωρὶς ντροπή, θὰ βρεθῆ ποιός,
νὰ πῆ πῶς λένε ψέμμα τὰ βιβλία
καὶ τοῦ Θεοῦ πῶς ἔμοιασε τελείως
ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν ἁμαρτία;

Ὡστε, ἢ κι' ἀπ' τὸν παράδεισο δὲν λείπει
ὁ κόπος ἀπ' τὸν ἄνθρωπο κ' ἡ ἔννοια,
—καὶ ἀπ' ἐκεῖ θὰ βγῆκε δίχως λύπη—
ἢ.... ὁ Θεός θὰ εἶνε χωρὶς γένεια.

ΤΟΤΟΣ ΔΑΜΙΡΗΣ